

**6413 SAYILI TSK. DİSİPLİN KANUNU'NA GÖRE;
KILIK VE KIYAFETİ BOZUK OLMAK DİSİPLİNSİZLİĞİ**

(15. Maddenin 1/d bendi Açıklaması)

Hazırlayan:

Avukat Orhan ÇELEN-ANKARA

İLGİLİ KANUN HÜKMÜ:

6413 SAYILI TSK. DİSİPLİN KANUNU

Uyarma cezasını gerektiren disiplinlikler

MADDE 15 – (1) Uyarma cezasını gerektiren disiplinlikler şunlardır:

a) ...

b) ..

c) ..

ç) ..

d) **Kılık ve kıyafeti bozuk olmak: Kılık ve kıyafet ile ilgili olarak nizamlarda ve önceden belirlenmiş kurallara riayet etmemektir.**

e)

AÇIKLAMA:

15. maddenin (d) bendinde düzenlenen “Kılık ve kıyafeti bozuk olmak” disiplinlik şu şekilde tarif edilmiştir: “*Kılık ve kıyafet ile ilgili olarak nizamlarda ve önceden belirlenmiş kurallara riayet etmemektir.*”

“**657 sayılı DMK. hükümleri**”; TSK.Dis.K.nun 15/1-d maddesinde yer alan bu disiplinlik, 657 sayılı DMK.nun 125/1-A.g m addesinde yer alan “Belirlenen kılık ve kıyafet hükümlerine aykırı davranmak” disiplinliğine benzer niteliktedir ve orada da uyarma cezasını gerektirir. DMK.nun Ek-19 uncu maddesinde; “*Devlet memurları,*

kanun, tüzük ve yönetmeliklerin öngördüğü kılık ve kıyafet kurallarına uymak mecburiyetindedirler” hükmüne yer verilmiştir. Ancak bu maddede bu mecburiyetin (ödev – yükümlülük) sebebi ve içeriği hakkında herhangi bir düzenleme yoktur.

Genel Kolluk Dis.Hük.Hk.K; 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri HK. K.nin uyarma cezasını gerektiren 8/1-a maddesinde, “Silahını, araç ve gerecini, giyim ve kuşamını temiz tutmamak, çalıştığı yerin temizliğine özen göstermemek.” disiplinsizliğine; kınama cezasını gerektiren 8/2-d maddesinde, “Mevzuat veya talimatlarla taşınmasına veya bulundurulmasına izin verilmiş olanlar dışında, mesleğin ciddiyeti ile bağdaşmayacak biçimde yüzük, bilezik, kolye, madalyon, rozet ve benzeri şeyleri takmak.”, 8/2-i maddesinde de, “Kılık ve kıyafet ile ilgili olarak mevzuatta belirlenmiş kurallara uymamak.” disiplinsizliğine yer verilmiştir.

“TSK.Dis.K.dan önceki uygulama”: Kılık ve kıyafeti bozuk olmak disiplinsizliği, TSK.Dis.K.nun yürürlüğe girmesinden önceki dönemde, Askeri Ceza Kanunu uygulamasında disiplin tecavüzü olarak nitelendirilen halin kapsamına giren bir durumdur.

Bu ahvalde disiplin amiri lüzum görürse faili cezalandırır, görmezse cezalandırmazdı. TSK.Dis.K.nun uygulamasında da disiplin amirleri, subay, astsubay ve uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erlerden görevde kayıtsızlık disiplinsizliğini işleyen birisine disiplin cezası vermeyebilir(md.14/3). Keza askerlik yükümlülüğünü yerine getiren erbaş ve erlerden birisinin işlediği bu disiplinsizlik nedeniyle disiplin amirleri, O'nun olumlu hizmet safahatını dikkate alarak disiplin cezası vermeyebilir(md. 27/2).

“Kılık ve kıyafetin tanımı”; Kıyafet konusu insanlık tarihi kadar eskidir. İklim, coğrafya ve tabiat şartları kadar dinî inanışlar ile kültürel değerler de kıyafeti belirlemiştir.

Kıyafet bir yandan bireyin yaptığı işi (asker, sivil, polis, din adamı, hemşire vs) dolayısıyla statüsünü, diğer yandan da ekonomik durumunu ve cinsiyetini ortaya koyar. Kıyafet konusu karmaşık bir konu olup, genelde insanın neden giyindiği, giyiminde etkili olan faktörlerin neler olduğu, bununla ilgili ne gibi yasal düzenlemeler ile müdahalelerin

yapıldığı ve dinlerin kıyafet üzerindeki etki ve düzenlemesinin neler olduğu düşünülmüştür.¹

Yükümlülük niteliğindeki bu hükümlerin daha iyi anlaşılabilmesi adına kılık ve kıyafet kavramlarının ne anlama geldiği, kapsamın ne olduğu konusunda bilgi vermek gerekir. “Kıyafet”, giysi kelimesi ile eş anlamlıdır. “Kılık” ise; bir kimsenin giyinişi, dış görünüşü, üst-baş, anlamına gelmektedir.

Kıyafet kelimesini de içine alan ve daha geniş bir içeriğe sahip olan kılık kelimesinin kapsamı bir görevlinin tüm dış görünüşünü kapsamaktadır. Daha ayrıntılı bir ifadeyle kamu görevlilerinin giyebilecekleri giysilerin türleri, şekilleri, renkleri, ayakkabılarının türleri, şekilleri, saç, sakal ve bıyıklarının kişisel bakımı, şekilleri kılık-kıyafet mevzuatı kapsamında değerlendirilmektedir. Hatta kamu personelinin kullandığı/kullanabileceği aksesuar (rozet, işaret, nişan, vs.) dahi bu ödev - yükümlülük kapsamında yer almaktadır.²

“Silahlı Kuvvetler mensupları üniforma giyerler”; Ülkemizde kamu görevlilerinin çalıştırılması esnasında mevzuatta öngörülen kılık ve kıyafet kurallarına uymaları zorunlu kılınmıştır. Tüm ülkelerin ordularında olduğu gibi TSK.de de üniforma giyme mecburiyeti vardır.

211 sayılı TSK. İç Hizmet Kanunu'nun “Kıyafet” başlığını taşıyan 34/a üncü maddesine göre; *“Silâhlı Kuvvetler mensupları üniforma giyerler. Hizmet esnasında üniformayı giymek mecburidir. Hususi vazifeler sebebiyle hizmet esnasında sivil elbise giymek âmirin müsaadesine bağlıdır. Her asker üniformasının şeref ve haysiyetini korumaya mecburdur.”*

¹ Arıç, Ayten Sezer: “Türklerdeki Kıyafetin Kısa Tarihi”, TC. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, <http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-64-65-66/turklerdeki-kiyafetin-kisa-tarihi>, S. Erişim T: 05.03.2016

² Mecek, Mehmet: “Kamu İdareleri ile Bağlı Kurum ve Kuruluşlarda Çalışan Personelin Kılık-Kıyafet Kurallarına Uyma Zorunluluğu”, <http://www.bekad.org/?sayfa=makaledetay&id=32#>, S. Erişim T: 05.03.2016

“Askeri personelin kıyafetlerine ilişkin sair hükümler”; Askeri personelin kıyafetlerine ilişkin hükümler, TSK. İç Hz.K. ve Yönetmeliği ile TSK. Kıyafet Yönetmeliğinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. İç Hizmet Kanunu'nun “Kıyafet” başlığını taşıyan 34 üncü maddesi şu hükmü havidir:

“Madde 34 – (Değişik:RG-30/5/2013-28662)

Herhangi bir komutanın merkezden veya gemisinden uzaklaşması veyahut hizmet edemeyecek derecede mazeretinin vukuu halinde, kuruluşuna göre rütbe ve kıdemce komutanın rütbesine en yakın muharip sınıfa mensup ast vekil bırakılır. (Değişik cümle:RG-25/11/2017-30251) Ancak; komutanın rütbesine en yakın muharip sınıfa mensup personel ile aynı rütbede komutan yardımcısı ya da ast birlik komutanı varsa komutan yardımcısı veya ast birlik komutanından kıdemli olan, gemilerde 2 nci komutan, Hava Kuvvetleri Komutanlığında; uçuş birliklerinde uçucu subay, hava savunma birliklerinde hava savunma sınıfı subay, kontrol ihbar birliklerinde kontrol ihbar sınıfı subaylardan rütbece en kıdemlisi vekil bırakılır.

Muharip olmayan sınıflarda ise sınıf ve hizmetin özelliği dikkate alınarak rütbe ve kıdemce en yakın ast vekil bırakılır.

Komutanlığına hem muharip sınıftan hem de muharip olmayan sınıftan personelin atanabildiği birliklerde komutana rütbe ve kıdemce en yakın ast vekil bırakılır.

Vekâlet durumu üst makamlara bildirilir, ast birlik ve personele tebliğ edilir.

Vekâlet verme imkânı olmayan müstesna hallerde, (birinci fıkradaki istisnai durumlar hariç) rütbe ve kıdemce en yakın muharip sınıfa mensup veya muharip olmayan sınıflarda rütbe, kıdem ve hizmetin özelliği itibarıyla en yakın şahıs, hiçbir emir beklemeksizin derhal komutayı ele alır. Böyle haller, sebebiyle birlikte daha büyük amire bildirilir. Vekâlet uzun müddet sürecek olursa yetkili makamın tensip ve emredeceği şahıs, emir ve komuta makamına gelir.

Karargâh ve kurumlarda vekâlet işleri, karargâh ve kurumların bağlı buldukları komutan ve makamlar tarafından tanzim ve emredilir.”

İç Hz.Yönt.nin 77/a maddesi de, subayların ve astsubayların vazife sırasında üniformalı bulunmalarının mecburi olduğunu, hangi hizmetlerde sivil elbiseli bulunabileceği vazifenin mahiyetine göre Kuvvet Komutanlıkları veya Genelkurmay Başkanlığınca tesbit edileceğini amirdir. Hizmete sivil kıyafetle gelmek veya ayrılmak bulunulan vazifenin mahiyetine göre Kuvvet Komutanlıkları ve Genelkurmay Başkanlığınca düzenlenir. Ancak : (1) Üniformayı teşkil eden kısım ve teferruat sivil giyimde kullanılamaz. (2) Sivil elbise mevsime uygun, temiz ve ütülü olmalıdır. (3) İzinli bulunurken ziyaret maksadiyle sivil elbiseli olarak görev yerine gelen personel, nöbetçilerine kendisini tanıtmaya mecburdur.

İç Hz.Yönt.nin 72 ve 73 üncü maddeleri de konu ile yakından ilgilidir. İç Hz.Yönt.nin 72/4. maddesinde; her askerin, Kıyafet Kararnamesine göre giyinmeye ve her amir ve üst'ün de bu Kararnamenin muhteviyatını itna ile yerine getirmeye mecbur olduğu, aksine hareketin cezayı mucip bulunduğu, 73/1 üncü maddesinde ise; elbise, eşya ve teçhizatta sökülük, yırtık bulunmasının hiçbir veçhile caiz olmadığı, bütün düğme ve kopçaların tam ve ilgili bulunacağı, hükmüne yer verilmiştir. İç Hz.Yönt.nin 73/2 maddesi de, soğuk mevsimlerde ve yağışlı havalarda yapılacak karşılama ve uğurlamalarda; kıt'a dışında bulunan subay ve askerî memurların ve astsubayların kaput giymelerinin, karşılama ve uğurlamayı yapacak kumandanca verilecek emirlerle düzenleneceğini amirdir.

“Sivil elbisenin giyebileceği haller”; Erbaş ve erlerin sivil elbise giyebilecekleri durumlar, İç Hz.Yönt.nin 74 üncü maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiştir. Bu hükümde; erbaş ve erlerin sivil elbise giyebilecekleri durumların Genelkurmay Başkanlığınca düzenleneceği, hususi vazifeler sebebi ile vazife esnasında sivil elbise giymenin, amirin müsaadesine bağlı olduğu, ancak, erbaş ve erlerin, İç Hz. Yönt.nin 71 inci maddesi ile 78 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde sayılan hallerde sivil elbise giyebilecekleri ifade edilmiştir.

İç Hz.Yönt.nin 71 inci maddesine göre ise er ve erbaşlar; Genelkurmay Başkanlığınca müsaade edilen haller ile yıllık izinlerini kullandıkları veya hava değişiminde buldukları müddet içerisinde sivil elbise giyebilirler. Ancak, bunlar tarlalarında ve iş yerlerinde çalıştıkları zaman sivil elbise giymeye mecburdurlar.

İç Hz.Yönt.nin 78 inci maddesine göre de erbaş ve erler, adlî yargı makam ve mercileri ile tutuklu veya hükümlü olarak askerî yargı makam ve mercilerine çağrıldıklarında ve tutuklu veya hükümlü olarak hastanelere sevk edildiklerinde sivil elbise giyerler. Keza, Yabancı memleketlerdeki hususi geziler, sivil elbise ile yapılır. Ancak, askerî ataşeler, müşavirler, murahhaslar ve askerî manevralara davet gibi resmî mahiyette iştirak edenler gerektiğinde askerî kıyafette bulunurlar(md. 74/2). Görev, tatbikat, ziyaret dolayısıyla yurtdışında bulunan birliklerde görevli uzman erbaş, erbaş ve erlerin toplu gezi, resmî ziyaret, kültürel etkinlikler ve diğer ülkelere mensup askerî personel ile resmî münasebetleri dışında, özel izne çıkışlarında birlik veya gemi komutanının alacağı tertibe göre sivil elbise giyebilirler(md.74/3).

Subay ve astsubay ve uzman erbaşlar ise şu durumlarda sivil elbise giymek zorundadırlar:

a. Adlî yargı makam ve mercileri ile tutuklu veya hükümlü olarak askerî yargı makam ve mercilerine çağrıldıklarında,

b. Tutuklu veya hükümlü olarak hastanelere sevk edildiklerinde, c. Açıkta buldukları süre içerisinde(Bkz. İç Hz.Yönt. 78).

Subay ve astsubaylar, hizmet dışında da resmî veya sivil elbise ile zafî tabancalarını göze görünmeyecek şekilde taşıyabilirler(İç Hz.Yönt. 79). Donanmanın harp ve yardımcı gemilerinde görevli subay ve astsubaylar, göreve geliş ve ayrılışlarında sivil elbise giyebilirler(İç Hz.Yönt. 77/b).

İç Hz.Yönt.nin 75 inci maddesinde, her garnizonda üniforma ile girilebilecek eğlence yerlerinin ve bunlardan dans edilebilecek olanlarının da tâyini ve icap edenlere bildirilmesinin garnizon kumandanına ait bir vazife olduğu ifade edilmiştir.

“Saç, sakal, bıyık, koku, kaş aldırma vb. hususlar”; Bütün subay, astsubay, askerî öğrenci er ve erbaşların her nevi süs ve moda cereyanlarından sakınmaları kıyafet ve tuvaletlerinde sadeliği esas tutmaları şarttır. Sivil personel de aynı kaidelere uymak mecburiyetindedir(İç Hz.Yönt. 82).

İç Hz.Yönt.nin 84 üncü maddesi, erkek subay, astsubay, askeri öğrenci, erbaş ve erlerin kaşlarını aldirmalarını, manikür yaptirmalarını, pomat ve fazla koku kullanmalarını, favori, biş, sakal ve bıyık bırakmalarını yasaklamaktadır. Ancak, bıyığın hangi hallerde, görevlerde, zamanlarda ve kimler tarafından bırakılacağı Genelkurmay Başkanınca belirlenecektir.

TSK.de görevli erkek ve bayanların saç traşı, makyajı, takabileceği aksesuar ve saç tuvaletine ilişkin esaslar ise, İç Hz.Yönt.nin 83 üncü maddesinde öngörülmüştür.

“Eğitim ve tatbikatlara çıkışta kılık-kıyafet konusunda hareket tarzı”; İç Hz.Yönt.nin 250 inci maddesinin ikinci fıkrasında; *“Eğitim ve tatbikatlara çıkış: Hizmete çıkmadan evvel her asker evvela kendisine çeki düzen verir. Kılık kıyafetini, silah ve teçhizatını gözden geçirir ve bunların her sınıfın donatım talimatına uygun bulunup bulunmadığını muayene eder, kendisini hazırlar”* hükmüne yer verilmiştir. Keza 263 üncü maddesinin birinci fıkrasında da sabah yoklamasında; Kalk borusundan sonra manga komutanları tarafından manga erbaş ve erlerinin kılık, kıyafet ve temizlik muayenelerinin yapılacağına işaret edilmek suretiyle güne başlarken ilk işin kılık, kıyafet kontrolü olacağı gösterilmiştir.

A. KORUNAN HUKUKİ YARAR:

Bu disiplinsizlikte korunan hukuki yarar, TSK.nde kıyafet birliğinin ve düzeninin sağlanması suretiyle askeri disiplinin sağlanması şeklindeki kamusal değerdir. Böylece askeri üniformanın ve Silahlı Kuvvetlerin şeref ve onurunun korunması amaçlanmaktadır. Askerlik mesleğinin dış görünümü üniformadır. Her asker, kıyafet kararnamesine göre giyinmeye ve her âmir ve üst de bu kararnamenin muhteviyatını itina ile yerine getirmeye mecburdur. Aksine hareket cezai muciptir(Bkz: İç Hz.Yönt. 72).

B. MADDİ UNSUR:

1) Fail: Bu disiplinsizliğin faili, rütbeli, rütbesiz her konumdaki asker kişilerdir.

2) Disiplinsizliğin konusu: Kılık kıyafet konusunda, nizamlarda ve önceden belirlenmiş kurallara riayet etmemek, bu disiplinsizliğin konusunu teşkil etmektedir.

3) Disiplinsizliğin şartları: Bu bentte, kılık ve kıyafet ile ilgili olarak nizamlarda ve önceden belirlenmiş kurallara riayet etmemek fiili, disiplinsizlik olarak gösterilmiştir.

Kılık ve kıyafeti bozuk olmak disiplinsizliği; bu konudaki nizamlarda ve önceden belirlenmiş kurallara riayet etmemek şeklinde işlenir. Madde metninde, nizamlarda ve önceden belirlenmiş kurallara riayet edileceği öngörülmüştür.

Nizam: Tüzükler, kararnameler, yönetmelikler, talimnamelerin ve talimatların hükümleridir(İç Hz.K. 5). Nizam, kanunlar dışında kalan ve idare tarafından çıkarılan düzenleyici hükümlerdir.

DMK. tabi kamu çalışanları için çıkarılan yönetmelik, 16.7.1982 tarihli ve 8/5105 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan "Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık ve Kıyafetine Dair Yönetmelik'tir.

TSK. personelinin kılık ve kıyafetine ilişkin kurallar ise, TSK. İç Hizmet Kanunu ve İç Hizmet Yönetmeliği ile TSK Kıyafet Yönetmeliğinde tayin ve tespit edilmiştir. Bakanlar Kurulunun 7.6.1963 tarih ve 6/1835 sayılı Kararı ile yürürlüğe konulan Türk Silahlı Kuvvetleri Kıyafet Kararı (Kara-Deniz-Hava) hükümleri, Türk Silahlı Kuvvetleri Kıyafet Yönetmeliği hükümlerine dönüştürülmüş olup buna ilişkin Yönetmelik, 2.6.1989 tarih ve 20183 sayılıdır. Ancak Kıyafet Yönetmeliği'nin içeriği Resmi Gazete'de yayınlanmamıştır.

Personel hakkındaki kılık ve kıyafet ile ilgili nizam ve kuralların önceden açıklanmış olması zorunludur. Örneğin, TSK. Kıyafet Yönetmeliğinde yer alan hükümler bu kapsamdadır.³ Ayrıca, konu ile ilgili olarak yayınlanmış olan ve personele imza karşılığı tebliğ edilen prensip emirleri, devamlı emir vb. düzenleyici işlemlerle de kurallar konulmuş olabilir. Bunlarda, aynı kapsamda mütala edilir. Kılık-kıyafet disiplininin sağlanması için amir tarafından özel bir emir verildiğinde, örneğin kendisine tıraş olması yönünde verilen emre rağmen tıraş olmamakta ısrar etmesi hali, ayrıca emre itaatsizlikte ısrar suçunu da oluşturur.⁴

³ Resmi Gazete Tarihi: 02.06.1989 Resmi Gazete Sayısı: 20183

⁴ As.Yrg.3.D., 13.1.2004, E. 2004/13, K. 2004/13

Her askerin, Kıyafet Yönetmeliğine göre giyinmesi zorunludur. Her âmir ve üst de bu Yönetmeliğin muhteviyatını itina ile yerine getirmeye mecburdur. Aksine hareketler cezayı gerektirir. Her asker, üniformanın şeref ve haysiyetini korumakla yükümlüdür.

Bu bentte yer alan hüküm, askeri personelin nizam ve önceden belirlenmiş kurallara uygun olarak kılık ve kıyafet içinde olması yanında onları mevzuata uygun şekilde taşınmasını, bulundurmasını, giymesini de öngörür. Aksi davranışlar, bu bentteki disiplinsizliği teşkil eder. Dolayısıyla üniforma, silah ve teçhizatın mevzuata uygun olması yanında, temiz, düzgün olması, eşya ve teçhizatta sökülük, yırtık bulunmaması, bütün düğme ve kopçaların tam ve ilikli bulundurulması gereklidir (Bkz. İç Hz. Yönt. 73/1). Nitekim, İç Hz. Yönt. nin 79 uncu maddesi, izinli çıkacak er ve erbaşlara her defa izinli giderken, askerî elbisenin şerefini korumaları gerektiğinin hatırlatılmasını amirdir.

Üniformanın temiz olması hali, kirli olmaması anlamındadır. Ayrıca Kıyafet Yönetmeliğinin öngördüğü şeklin dışına çıkacak tarzda, üniformanın şeklinde yapılan oynamalarda bu disiplinsizliğe vücut verir. Örneğin eğitim elbisesinin üzerine giyilen şapkanın siperliğini ya da genel yapısını değiştirmek suretiyle giymek ya da eğitim elbisesi, parka vb. kıyafetlerin üzerine Yönetmelikte öngörülmemiş aksesuar, işaret, yakalık, kürk vb. şeyler takmakta bu disiplinsizlik kapsamında mütala edilir.

Yine dışarıdan görülecek şekilde farklı giysiler giymekte uygun değildir. Örneğin dik yaka kazak, farklı renk çorap giymek vb. harici elbise de kullanılan kravatın abartılı bağlanması, yeterince sıkılmamış olması, kravatın görünmesini örtecek şekilde (balıkçı yaka, vb.) kazak giyilmesi yasaktır. Kravatın tamamen görüldüğü, takım elbise ile uyumlu kazakların giyilmesinde mevzuat açısından herhangi bir engel bulunmadığı düşünülebilir. Keza ayakkabı ve botların bakımlı ve boyalı bulundurulması da zorunludur. Bu bentteki disiplinsizlik, şekli ve serbest hareketli bir disiplinsizlik olup, ayrıca hizmetin aksaması, bundan mütevellit bir zarar doğmuş olması koşul olarak aranmaz⁵.

⁵ Işıklar, Celal: TSK. Disiplin Kanunu ve Yorumu, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s.340

C. MANEVİ UNSUR:

Bu bentte yer alan disiplinsizliğin nasıl işlenebileceği konusunda metinde özel bir hükme yer verilmemiştir. Bu durumda, bu tür disiplinsizliklerin kasten veya taksirle işlenebileceği şeklindeki genel hükme bakmak gerekecektir(md 4/1). Bu disiplinsizliğin söz konusu olması için failin kusurlu olması yeterlidir.

D. BU KANUNDAKİ İLGİLİ HÜKÜMLER:

TSK.Dis.K.nun 15/1-d maddesinde düzenlenmiş olan “Kılık ve kıyafeti bozuk olmak” disiplinsizliği ile ilgili olup, Kanunun diğer maddelerinde düzenlenmiş olan hükümler, bu maddenin “Genel Açıklama” bölümünde tek tek sayılmak suretiyle gösterilmiştir. Bunlar; TSK.Dis.K. 5, 6/1, 7/1, 8/2, 11/2, 12/1, 14/1, 14/3, 27/1, 27/2, 41/1 ve 43/1 maddeleri olup, ilgili bölüme bkz.

21.1.2017 tarih ve 6771 sayılı Kanun ile gerçekleşen Anayasa değişikliğiyle halen kapatılmış olan AYİM.'in bir kararında; Kılık ve kıyafetin bozuk olması disiplinsizliği sebebiyle TSK Disiplin Kanunu'nun 15/1-d maddesi uyarınca verilen uyarma disiplin cezasının, Kanunun 43/1'inci maddesi gereği yargı denetimi dışında bulunduğuna, bu sebeple davanın reddine karar verilmiştir.⁶

Disiplin amiri uyarma cezasını gerektiren bu disiplinsizlikten dolayı personeline disiplin cezası vermeyebilir(6413 SK md. 14/3), bu disiplinsizlik nedeniyle disiplin amirleri tarafından verilen disiplin cezalarına karşı, cezanın tebliğ edilmesinden itibaren iki iş günü içinde itiraz edilebilir. İtiraz, bir üst disiplin amirine yazılı olarak yapılır. Süresi içinde itiraz edilmez ise ceza kesinleşir(6413 SK. md. 41/1)

Bu cezanın iptali için, idare mahkemesinde iptal davası açılmaz(6413 SK md. 43/1). 21.1.2017 tarih ve 6771 sayılı bu Kanun ile gerçekleşen Anayasa değişikliği ile halen kapatılmış olan AYİM. bir kararında, uyarma cezası ile cezalandırılan bir astsubayın açmış olduğu iptal davasını incelemeksizin reddetmiştir.⁷

⁶ AYİM 3.D., 30.4.2015, E.No: 2015/577, K.No: 2015/662

⁷ AYİM.3.D., 3.7.2014, E.2014/1013, K.2014/989

EMSAL KARARLAR:

(KALDIRILAN) ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ KARARLARI:

• Davacıya, Tabur Komutanı tarafından saç ve favorilerinin kesilmesi emrinin olaydan önce somutlaştırılmadığı, emri yerine getirmesi için süre verilmediği, emrin davacıya yöneltilmediği, bu nedenle söz konusu emrin yapılmasının emre itaatsizlik disiplinsizliğine yol açmayacağı anlaşıldığından, davacıya verilen 2 gün hizmet yerini terk etmeme cezasının hukuka aykırı olduğuna karar verilmiştir.⁸

• Davacıya önceden sözlü olarak tebliğ edilen kılık kıyafetine dikkat etmesi yönündeki emri tam olarak yapmadığı, gömleğinin yaka düğmesini açık bıraktığı, bu durumun tören sırasında Sınıf Okul Komutanı tarafından tespit edildiği anlaşılmakla, davacının eyleminin emre itaatsizlik disiplin suçuna vücut verdiği kanaatine varıldığı hk.⁹

• Davacının 26.02.2014 günü tespit edilen eyleminin 6413 sayılı Kanunu'nun 15'nci maddesinde, uyarma disiplin cezasını gerektiren disiplinsizlikler altındaki "d" bendinde "kılık ve kıyafet ile ilgili olarak nizamlarda ve önceden belirlenmiş kurallara riayet etmemektir" biçiminde tanımlanan "kılık ve kıyafeti bozuk olmak" disiplinsizliğine temas edeceği anlaşıldığından davacı hakkında bu madde uyarınca disiplin cezası tesis edilmesi gerekirken "emre itaatsizlik" disiplinsizliğinden tesis edilen bir gün süreli hizmet yerini terk etmeme disiplin cezasının hukuka aykırı olduğu sonuç ve kanaatine ulaşıldığı hk.¹⁰

⁸ AYİM.3.D., 13.3.2014, E.2013/770, K.2014/358

⁹ AYİM.3.D., 23.03.2014, E.2013/771, K.2014/75

¹⁰ Olay: Davacının daha önce birkaç kez kılık kıyafete ve saç kesimine özen göstermemek, asayiş kıyafeti içerisine pembe kazak vb. renkli fanila giymek, pantolon kemerini bele göre ayarlamamak konusunda ikaz edilip doğrusu ve uygun olanın yapılması konusunda emir verilmiş olunmasına rağmen 26.02.2014 günü yine ..İlçe Jandarma Komutanı tarafından yapılan kontrollerde davacının saç tıraşının Amerikan kesim olarak tabir edilen "yanlar üç numara üst taraf uzun" biçiminde ve pantolon kemerinin bol ve düşecek gibi duruyor olduğunun

(KALDIRILAN) ASKERİ YARGITAY KARARLARI:

• Yetkili âmir tarafından bir hizmet emri olarak asta tevcih edilmedikçe, ceza kanunları dışında kalan kanun ve yönetmeliklerde yer alan emir ve yasaklayıcı hükümler, suç ve ceza getiren hükümler niteliğinde olmadığından, mücerret bu hükümlere bilerek aykırı hareket etmek fiilleri emre itaatsizlikte ısrar olarak vasıflandırılmayacağından, sanığın eğitim kıyafeti ile Orduevine girmesi fiilinin disiplin tecavüzü olarak kabulü gerekirken, emre itaatsizlikte ısrar olarak değerlendirilmesinde kanunî isabet yoktur(As.Yrg.3.D., 4.3.1975, E.44, K.40).

• Bölük komutanı, 4 nolu günlük emriyle üniformanın bir parçası olan sapkanın bina dışında giyilme zorunluğunu emir haline getirdiği, sanığın da kışla içinde şapkasız olarak dolaştığı şeklinde gerçekleşen olayda; sanığın şapka giymesi, İç Hizmet Kanunu ve Yönetmeliği ile Kıyafet Kararının bir gereğidir. Sanığın bu gereği yerine getirmemesi kanunlarda suç olarak gösterilmediğine ve özel bir müeyyideye de bağlanmadığına göre bu ihlali bir disiplin tecavüzü olarak kabul etmek ve bu yolla cezalandırmak gerekirken, sanığın bu görevinin emir haline getirilmek suretiyle emre itaatsizlikte ısrar suçuna konu yapılması yasaya uygun kabul edilemez(As.Yrg.Drl.Krl., 25.4.1996, E.64, K.62).

• Kılık-kıyafet disiplininin sağlanması için verilen emrin hizmete ilişkin olduğu açık olup sanığın, kendisine verilen emre rağmen tıraş olmaması nedeniyle suç kastı ile hareket ettiği ve emre itaatsizlikte ısrar suçunun oluştuğu hususunda kuşku olmadığı, (As.Yrg.3.D., 13.1.2004, E.2004/13, K.2004/13)

• TSK. İç Hizmet Kanunu ve TSK Kıyafet Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda yapılan uyarıya bilerek ve isteyerek riayet edilmemesi hâlinde emre itaatsizlikte ısrar suçunun oluşacağı hk.(As.Yrg.Drl.Krl., 23.6.2005, E.2005/66, K.2005/59).

---

tespit edilmesiyle nedeniyle emre itaatsizlik disiplinsizliğinden savunmasının istenildiği, ve bu disiplinsizliğinden bir gün süreyle hizmet yerini terk etmeme cezası ile cezalandırıldığı şeklindeir(AYİM.3.D., 12.03.2015, E.2014/1358, K.2015/397).

• 54 üncü Mknz.P.Tug.K.lığı emrinde görevli sanığın, 24.03.2004 tarihinde bölükle birlikte içtimaya katıldığı, bölüğün saf düzeninde olup, toplu ve disiplinli bir halde bulunduğu, bölük komutanının tekmil aldıktan sonra emir ve komutayı manga komutanlarına verdiği, sanığın manga komutanı olan uzman çavuş A.E.'nin mangasının kılık kıyafet ve traş kontrolünü yaparken sanığın traş olmadığını tespit ettiği, neden olmadığını sorduğu, sanığın ise geç kalktığını, bu nedenle olmadığını beyan ettiği, A. Uzman çavuşun da sanığa, her gün traş olup içtimaya öyle çıkacaksın diyerek emir verdiği, sanığın da elindeki tüfeği yere vurup sert bir şekilde bağırarak "olmuyorum, olmayacağım" dediği, öğlen içtimasında traş olduğunun tespit edildiği, böylece sanığın saf düzeninde bulunan yaklaşık 100 kişinin önünde Uzm.Çvş. A.'e sertçe ve bağırarak "olmuyorum, olmayacağım" demek suretiyle toplu asker karşısında üste saygısızlık suçunu işlediği hk.(As.Yrg.4.D., 31.1.2006, E. 2006/133, K. 2006/132)

• Sanığın, mağdur Astsb S.. tarafından, kendisine ait kimlik bilgileri alınıp, hakkında tutanak tutulması üzerine mağdura karşı "Takıp takmayacağımı sen mi söyleyeceksin.", "Sen ispiyoncusun, bu sana yakışıyor mu, sen de Astsubaysın." şeklinde sözler sarf ederek, mağdurun inzibat görevlisi olarak kendisine müdahale etmesine tepki gösterdiği, ancak, mağdurun, sanığın kıyafet disiplinine aykırı davranışına müdahale etme görevini yerine getirmesini, zorla ve tehditle önleyici nitelikte bir davranışının ve direnmesinin söz konusu olmaması nedeniyle, sanığın söz konusu eylemini, As.C.K.'nın 90 ncı maddesinin öngördüğü anlamda "mukavemet" olarak değerlendirmek mümkün görülmemiştir. Ancak, sanığın, hakkındaki kimlik bilgilerinin tespitine ve tutanak tutulmasına ilişkin işlemlerin tamamlanması aşamasından sonra, biraz önce yapıp bitirilen hizmete ilişkin işlemlerden dolayı hırsla kapılarak mağdur astsubay ve erin peşinden koştuğu, otoparkta araca binerlerken yetişerek, mağdur Astsubaya karşı "Sen benim kim olduğumu bilmiyorsun, seninle sivilde görüşmeyelim." şeklinde tehdit içeren sözler sarf ettiği ve mağduru yakasından tutarak itirdiği, bu sırada aracın kapısını kapatmaya çalışan mağdur Er E.E.'e tokat attığı sübuta erdiğinden, sanığın, astı konumundaki Er E.E.'e tokat atmasının As.C.K.'nın 117/1 inci maddesinde yazılı "asta müessir fiil" suçunu; üstü konumunda olan Astsb. S.'yı yakasından tutarak aracın içerisine doğru ittirmesi eyleminin As.C.K.'nın 91/1 inci

maddesinde yazılı “üste fiilen taarruz” suçunu oluşturduğu ve üste taarruz sırasında mağdura yönelik olarak söylediği “Sen benim kim olduğumu bilmiyorsun, seninle sivilde görüşmeyelim.” şeklindeki tehdit içeren sözlerinin, üste fiilen taarruz suçunun, üstü tehdit suçunu da bünyesinde taşıyan bir suç niteliğinde olması nedeniyle ayrıca tehdit suçunu oluşturmayacağından, “üstü tehdit” suçundan beraat kararı verilmesi gerektiği sonucuna varıldığı hk(As.Yrg.Drl.Krl., 17.1.2008, E.2008/9, K.2008/9)

Orhan Çelen Hukuk Bürosu